Līga RUŠENIECE

Etnomuzikologs Valdis Muktupāvels

- Šonedēļ kanālā NDR pirmizrādi piedzīvoja Vides filmu studijā (VFS) tapusī filma Skanošā Latvija (Lettland – Wildnis zwischen Russland und Riga). Šī 43 minūtes garā filma veidota kā Valda Muktupāvela dienasgrāmata viena gada garumā par viņa ceļojumiem pa Latgali, Kurzemi un Vidzemi.

Savu nokļūšanu filmā Valdis Muktupāvels komentē šādi: «Bija ideja taisīt filmu par Latviju, tās novadiem, bet tos vajadzēja kaut kā sasaistīt kopā. Domājot, kā un kas tas varētu būt, nāca prātā – tas varētu būt cilvēks, kas staigā. Motivācija – kāpēc staigā? Nu, tā kā folkloristi staigā ekspedīcijā vai cilvēks, kas citādi pazīst Latviju. Tā idejai klāt pienācu es. Filmā mēs runājam ne tikai par dabu, dzīvniekiem, bet arī par tradicionālo kultūru, kura Latvijā vēl daudzviet ir viena no dzīvām kultūras formām...»

Filmas projekta būtiskumu V. Muktupāvels novērtē no vairākiem aspektiem – pirmkārt, sadarbība ar VFS esot bijusi tīkama, jo tur strādājot iejūtīgi, domājoši un profesionāli jauni cilvēki; otrkārt – pozitīvs ir ikviens pamudinājums radīt mūziku, jo citādi – «nerakstīsi jau mūziku aiz neko darīt»; treškārt – nelielā mājas studijā ierakstītais materiāls kvalitātes ziņā ir bijis pilnīgi pieņemams šādai filmai.

Tā nu iznāk, ka šajā gadījumā uz Valda Muktupāvela atbildības gulstas savdabīga Latvijas tēla veidotāja misija, un viņš šo aktuālo bumbiņu aizservē tālāk: «Ikvienam latvietim vajadzētu būt kā Latvijas institūtam un veidot Latvijas tēlu. Tā tas arī ir, tikai jautājums – kādu viņš to veido?»

***

Ainars MIELAVS, mūziķis:

Unikāla parādība

Par Valdi tiešām var teikt – viņš ir parādība. Ļoti reta un savdabīga intelekta īpašnieks. Tas, no vienas puses, izpaužas varen plašās zināšanās, no otras puses – neordinārā pieejā raksturojot lietas un parādības. Cilvēks ar lielisku humora izjūtu. Viņš ir gan fundamentāls, gan ārkārtīgi mūsdienīgs cilvēks, kurš, ja vien viņam rastos interese, lieliski varētu iejusties gan snobu sabiedrībā, gan jauniešu tusiņos.

Valdis daudzas reizes ir stādājis Upes projektos kā konsultants, un kopā esam izdevuši divus diskus. Ko viņš apsola, to izdara un to paveic augstākā mērā profesionāli. Kā muzikants, kas spēlē kokles, dūdas un daudzus citus instrumentus, – viņš ir gan virtuozs, gan arī radošs vienlaikus. Vārdu sakot – unikāls cilvēks.

Tas, ka Valdis izvēlēts kā galvenā persona filmā, caur kuras prizmu parādīt Latviju, ir adekvāta izvēle. Valdis lieliski orientējas ne tikai tajā mūzikas jomā, kas viņam ir vistuvākā, proti, tradicionālajā mūzikā, bet arī visos pārējos mūzikas žanros un arī kopumā – kultūrā un Latvijas dzīvē. Mēs varam būt tikai priecīgi, ka viņi tādu Latvijas tēlu ir izvēlējušies.

Aija Bley, režisore:

Bez profesora ambīcijām

Ar Valdi bija viegli strādāt, jo viņš tiešām ir cilvēks, ar ko kopā darbi labi sokas, jo viņš visu darīja ar maksimālu prieku un vieglumu, un aizrautību. Nevienā brīdī nevarēja just profesora ambīcijas, kas viņš tomēr ir, un, domāju, viņam būtu pamats celt degunu gaisā.

Mums bija uzdevums – veidot skaistu gaišu filmu, ko varētu nosaukt vai nu par pasaku, vai par suvenīru filmu tādā nozīmē, ka tās pamatā ir vienkārši tīrs skaistums. Domāju, šiem nosacījumiem Valdis Muktupāvels kā filmas vienojošais elements bija komandas visatbilstošākā izvēle.

Māra MELLĒNA, filozofe:

No Dieviņa apdāvināts

Valdis ir reti talantīgs mūziķis, īpaši jūtīgs un ne tikai ar labu tradicionālās mūzikas izjūtu, bet ar īpašām dotībām muzikāli izteikt ārkārtīgi dziļas un pamatīgas lietas.

Spēj fantastiski sistemātiski un mērķtiecīgi strādāt. Šāda īpašība nepiemīt daudziem mūziķiem, bet, manuprāt, Valdim šīs lieliskās pašorganizācijas pamatā ir viņa otra izglītība – ķīmiķis. Līdz ar to viņam ir eksakta, precīza un sakārtota domāšana. Šaubu nav – viņš ir labs zinātnieks etnomuzikoloģijas jomā, tomēr man vienmēr ir šķitis, ka radošais darbs viņam ir daudz svarīgāks nekā pētnieciskais. Arī rets gadījums, kad cilvēks radošo un pētniecisko spēj tik ekselenti apvienot.

Viņš ir viens no retajiem cilvēkiem, ar kuru es spēju saprasties bez vārdiem. Tā kā kopīgi esam uzrakstījuši vienu grāmatu, kopā ar Valdi esmu piedzīvojusi to reto un negaidīti priecīgo situāciju, kad doma lido gaisā un divi cilvēki vienā brīdī vienā balsī to var arī izteikt.

Fantastiski labs draugs, uz kuru var paļauties, ar viņu kopā es drošu sirdi varētu iet izlūkos – šādu izjūtu šajā laikā šajā pasaulē ir vērts piedzīvot. Nav bijusi situācija, kas dotu pamatu domāt, ka Valdis piekrāps.

Labs diplomāts. Pretēji man viņš spēj noklusēt un, lai arī ir fantastiski jūtīgs, viņš konfliktsituācijā spēj nereaģēt, bet nogaidīt un pēc tam miermīlīgi to atrisināt.

Ļoti zinošs dažādās, pat pilnīgi pretējās jomās, viņš tradicionālo kultūru pazīst ne tikai latviešu vai latgaliešu izpausmē, bet arīdzan lietuviešu... Būtībā – ja ir runa par jebkuras Eiropas valsts vai tautas tradīciju, viņam vienmēr par to atradīsies kaut kāds zināms aspekts. Valdim patiesi ir enciklopēdiskas un sakārtotas zināšanas. Tā, kā Valdis ir no Dieviņa apdāvināts, tā daudzi nav apdāvināti. Virs vidējā.

***

VIZĪTKARTE

Valdis

Muktupāvels

Dzimis 1958. gada 9. novembrī

Precējies, sieva Rūta Muktupāvela

Bērni – Krišus (1982), Anna (1984), Marija (1987), Rasa Audange (1993)

Izglītība

Latvijas Universitāte (1980, Ķīmijas fakultāte)

Latvijas konservatorija (1983, Mūzikas teorijas fakultāte)

Latvijas Kultūras akadēmija (1996, maģistra grāds)

Mākslas augstskolu asociācijas promocijas un habilitācijas padome (1999, doktora grāds)

Darbs

Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultāte, asociētais profesors

Darbības jomas

Baltu (latviešu, lietuviešu, prūšu) tradicionālā kultūra un mūzika, mitoloģija un mūzikas instrumenti